

O'ZBEKISTON "BUTUN JAHON SAVDO TASHKILOTIGA" QO'SHILISHDAGI AFZALLIKLARI

Asilova F. M.

Toshkent davlat agrar universiteti, assistent

feruzaasilova6@gmail.com

Nasirova Nilufarxon Kabildjanovna

k.f.n.PhD

mukhamedovanilufarkhon@gmail.com

Mullaboyeva Marjona Baxrom qizi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10669979>

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonning "Butun jahon savdo tashkilotiga" qo'shilishdagi afzalliklari yoritib berilgan. Maqola davomida asosli fikr va mulohazalar keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: jahon savdo tashkiloti, strategiya, raqobat, bitim, liberallashtirish, mustahkamlash.

ADVANTAGES OF UZBEKISTAN JOINING THE WORLD TRADE ORGANIZATION

Abstract. This article highlights the advantages of Uzbekistan joining the World Trade Organization. During the article, reasonable opinions and considerations are mentioned.

Key words: World Trade Organization, strategy, competition, agreement, liberalization, strengthening.

ПРЕИМУЩЕСТВА ВСТУПЛЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА ВО ВСЕМИРНУЮ ТОРГОВУЮ ОРГАНИЗАЦИЮ

Аннотация. В данной статье освещены преимущества вступления Узбекистана во Всемирную торговую организацию. В ходе статьи приводятся обоснованные мнения и соображения.

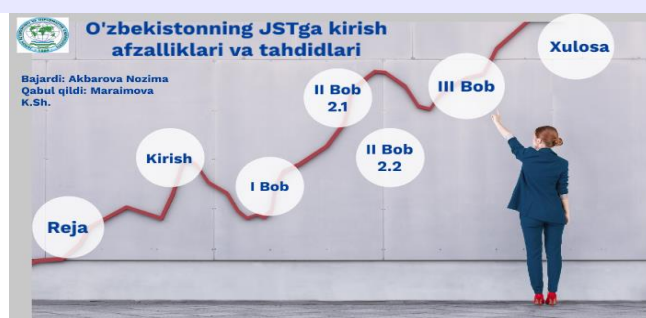
Ключевые слова: Всемирная торговая организация, стратегия, конкуренция, соглашение, либерализация, укрепление.

Mamlakatimizda mustaqillik yillarida amalga oshirilgan keng ko'lamli islohotlar milliy davlatchilik va suverenitetni mustahkamlash, xavfsizlik va huquq-tartibotni, davlatimiz chegaralari daxlsizligini, jamiyatda qonun ustuvorligini, inson huquq va erkinliklarini, millatlararo totuvlik va diniy bag'rikenglik muhitini ta'minlash uchun muhim poydevor bo'ldi. Xalqimizning munosib hayot kechirishi, fuqarolarimizning bunyodkorlik salohiyatini ro'yobga chiqarish uchun zarur shart-sharoitlar yaratdi.

Iqtisodiyotda ma'muriy-buyruqbozlikka asoslangan boshqaruv tizimidan mutlaqo voz kechilib, bozor islohotlari bosqichma-bosqich amalga oshirilgani va pul-kredit siyosati puxta o'ylab olib borilgani makroiqtisodiy barqarorlikni, iqtisodiyotning yuqori sur'atlar bilan o'sishini, inflatsiyani prognoz ko'rsatkichlari darajasida saqlab qolishni ta'minladi hamda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, fermerlik harakatini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar va qulay sharoitlar yaratilishiga xizmat qildi.

Ayni vaqtda mamlakatimiz bosib o'tgan taraqqiyot yo'lining chuqur tahlili, bugungi kunda jahon bozori konyunkturasi keskin o'zgarib, globallashtirish sharoitida raqobat tobora kuchayib

borayotgani davlatimizni yanada barqaror va jadal sur'atlar bilan rivojlantirish uchun mutlaqo yangicha yondashuv hamda tamoyillarni ishlab chiqish va ro'yobga chiqarishni taqozo etmoqda.

Shu bois O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida" gi PF-4947-sonli Farmonida 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi tasdiqlangan. Mazkur strategiyasining 3.1-bandida makroiqtisodiy barqarorlikni yanada mustahkamlash va yuqori iqtisodiy o'sish sur'atlarini saqlab qolish maqsadida xalqaro iqtisodiy hamkorlikni yanada rivojlantirish, jumladan, yetakchi xalqaro va xorijiy moliyaviy institutlar bilan aloqalarni kengaytirish, puxta o'ylangan tashqi qarzlarni siyosatini amalga oshirishni davom ettirish, jalb qilingan xorijiy investitsiya va kreditlardan samarali foydalanish lozimligi belgilandi. Shu sababdan 2018 yildan boshlab mamlakatimizda ham JST qo'shilishi bo'yicha ishlar jadallik bilan olib borilmoqda.

Ma'lumki, Jahon savdo tashkiloti (JST) — mamlakatlararo savdo qoidalarini boshqarib turuvchi yagona xalqaro tashkilot hisoblanadi.

Avvalo qayd etish lozimki, JST (WTO, ingl. World Trade Organization)ning asosiy maqsadlaridan biri o'zini- o'zi himoya qilishni kuchaytirish va davlatning ichki bozorini chet el raqobatidan himoya qilish va tovar ishlab chikaruvchilarning tashqi bozorga chiqishini rag'batlantirishga qaratilgan iqtisodiy siyosatdir. Mazkur tashkilot xalqaro tijorat uchun qulay huquqiy tizimni taqdim eta oladigan cheksiz imkoniyat beradi. O'zaro qabul qilingan muhim hujjatlar davlatlarning o'z savdo siyosatlarini kelishilgan mezonlarda olib borishlarida mas'uliyat yuklaydi. Bundan ko'zlangan maqsad — jahon bozorida muvaffaqiyatli faoliyat yuritishda tovarlar va xizmatlarni ishlab chiquvchilar, eksportyor va importyorlarga ko'mak berishdir.

Xalqaro savdoni liberallashtirish, savdo bitimlarining odilligini ta'minlash, iqtisodiy o'sish va xalq farovonligini oshirish JSTning asosiy funksiyalari sirasiga kiradi. JST unga a'zo bo'lgan mamlakatlardan ichki bozorni erkinlashtirishni qat'iy talab qiladi. Ushbu vazifani bajarish esa unchalik oson kechmaydi. Sababi arzon va sifatli mahsulotlar ishlab chiqaruvchi chet el korxonalariga raqobat qila olmagan milliy korxonalar tanazzulga uchrashi ayni haqiqatdir.

So'nggi vaqtlarda O'zbekiston Jahon savdo tashkilotiga tezroq qo'shilish uchun sa'y-harakatlarni jadallashtirdi. Xo'sh, O'zbekiston JSTga a'zo bo'lsa, bundan nima yutadi-yu, nima yutqazadi?

Haqiqatan ham, Jahon savdo tashkilotining dunyo iqtisodiyotidagi o'rni qanday ekanligiga ko'pchilik qiziqadi. Bu borada juda ko'plab mutaxassislar o'z fikrlarini bildirgan. Ushbu tashkilot dunyoda o'yin qoidalarini begilovchi yoki xalqaro savdoni tartibga soluvchi tashkilot hisoblanadi.

Jahon savdo tashkilotining uchta muhim tamoyili mavjud. **Birinchisi** – xalqaro savdoni liberallashtirish hisoblanadi. **Ikkinchisi** – tashkilotga a’zo mamlakatlar o’rtasidagi savdo bitimlarining oshkora bo’lishini ta’minlash. **Uchinchisi** – mamlakatlararo raqobat muhitini tashkil qilish. Ya’ni ushbu tashkilot mamlakat ichidagi monopolist kompaniyalar va protektanizm siyosatiga barham beruvchi tashkilot hisoblanadi.

Bundan tashqari, Ayni paytda O‘zbekiston eksporterlarining bir nozik tomoni bor – bizning atrofimiz quruqlik bilan o‘ralgan. Juda ko‘p davlatlar dengizga tutash yoki bitta davlatni kesish bilan mahsulot ishlab chiqaruvchilar dengizga chiqishi mumkin. Ya'ni, ular o‘zining eksport mahsulotlarini arzongina dunyo bozoriga olib chiqa oladi. Bizning davlatdagilar esa mana shu jihatdan yutqazib, eksport bozoriga arzon mahsulotlarni taklif qila olmaydi.

Buni qanday qilib arzon qilish mumkin? Birinchi o‘rinda, logistika xarajatlarini kamaytirish kerak. Qanday kamaytirsak bo‘ladi? JSTga a'zo bo‘lsak, birinchi o‘rinda tariflar kamayadi. Tarif kamaysa, ko‘proq mahsulot kirib keladi. Ko‘proq mahsulot bu ko‘proq taklif degani. Ko‘proq taklif bu arzonroq narx va ko‘proq tovarlar degani. Mana shu holatda eksporterlar ham yutishi mumkin.

Ularga raqobatchilar kirib kelyapti-ku, deyishimiz mumkin. Bir narsani unutmashimiz kerakki, JSTga a'zo bo'lish orqali arzon mahsulotlar nafaqat iste'molchilarga, balki ishlab chiqaruvchilarga ham yetkaziladi. Xomashyo endi arzonroq kirib kela boshlaydi. Siz biron narsani ilgari 100 dollarga olsangiz, eni o‘sha narsani 80-70 dollarga olishingiz mumkin. Nafaqat bozordagi narsalarning arzonlashishiga, balki ishlab chiqaruvchilarinng o‘ziga ham mahsulotning tannarxini arzonlatib, dunyo bozorida imkoniyatlar beradi.

Bundan tashqari, investorlarga ham «O‘zbekistonga bemaol boraveringlar, endi islohotlar ortga qaytmaydi», degan ishonch beradi. Bu O‘zbekistonning investitsion jozibadorligini ham oshiradi.

Yuqoridagi belgilangan maqsadlarga erishish uchun, bugungi kunda O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 02.06.2023 yildagi PQ-181-sonli qaroriga asosan yurtimizda JST qo‘shilish bo‘yicha keng ko‘lamli ishlar olib borilmoqda.

Xulosa qilib etadigan bolsak, JSTga a’zo bo’lish tabiatan murakkab bo‘lib, iqtisodiyotning barcha sohalariga ta’sir qiladi va nafaqat mamlakatning tashqi savdo rejimiga (bojxona stavkalari, texnik reglament, sanitariya va fitosanitariya tadbirlari va boshqalar), qishloq xo‘jaligi (qishloq xo‘jaligini davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash), iqtisodiyot, narxlarni tartibga solish va boshqalar), intellektual mulk, xizmatlar (chet el kompaniyalari xizmatlari), davlat buyurtmalari, iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish va boshqalarni tartibga solishga ham o‘zgarishlar kiritadi. Xalqaro hamjamiyat, shu jumladan mamlakatimizning asosiy savdo sheriklari, O‘zbekistonni jahon savdosiga yanada ochiqroq qo‘shilishini qo‘llab-quvvatlaydi va O‘zbekistonning JSTga a’zo bo'lish jarayoniga har tomonlama yordam beradi. Xususan, Yevropa Ittifoqi O‘zbekistonning Jahon Savdo Tashkilotiga (JST) a’zo bo’lish jarayonini moliyalashtirish uchun 5 million yevro miqdorida grant ajratdi. Tomonlar o‘rtasidagi bitim 2019-yil 11-noyabrda Bryusselda imzolangan va Jahon savdo tashkilotiga a’zo bo’lish jarayonida, shu jumladan, zarur hujjatlarni tayyorlashda, o‘zbekistonlik mutaxassislarining JST shartnomalari bo‘yicha bilimlarini oshirishda O‘zbekistonga yordam ko‘rsatishni nazarda tutadi. Mamlakatlarning JST ga a’zo

bo'lishi ushbu davlatlardagi iqtisodiy rivojlanish hamda mamlakatdagi monopoliyani bartaraf etishning asosiy omil bo'lib xizmat qilmoqda.

REFERENCES

1. O'zbekiston respublikasining jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lish jarayonini jadallashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida O'zbekisto respublikasi prezidentining qarori. 05.06.2023y.
2. https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm
3. Baturina, Valentina, Jakhonghir Muinov and Evgenia Elfimova (2019): Uzbekistan on its Way to the WTO: Risks and Benefits for the Textile and Apparel Industries, Uzbekistan Economy, 88-93 <http://www.uzbearingpoint.com/files/3/a11.pdf>
4. Asia pacific trade and investment report 2018. Recent Trends and Developments. <https://www.unescap.org/sites/default/d8files/knowledgeproducts/Uzbekistan.pdf>
5. Omuraliev E.K. Biz o'zaro munosabatlarni kengaytirish uchun juda ko'p imkoniyatlarga egamiz. Qirg'iziston Respublikasining JSTga a'zoligi to'g'risida // AKIpress. 1996 yil - № 36.
6. Ponkratova L.A., Chjao Xing. Xitoyning tashqi savdosi: tarkibiy o'zgarishlarni dinamikasi va baholash xususiyatlari. Milliy manfaatlar: ustuvor yo'nalishlar, 2021 yil. 2 (95), bet. 44-53. 3. Jahon savdo tashkiloti rasmiy sayti ma'lumotlari www.wto.org